

Manipulace s eternitem a azbestem.

Jako azbest se obecně označují vláknité silikáty. Mají skvělé fyzikální i chemické vlastnosti, proto se často využívaly napříč mnoha obory. Pak ale vědci objevili, že je to taky nebezpečný karcinogen.

Co je na azbestu tak nebezpečné?

Ten skvělý materiál, který je chemicky rezistentní, odolný vůči vysokým teplotám, pevný a elektricky nevodivý, má bohužel velmi malá vlákna. Když se tato okem nepostřehnutelná vlákna rozptýlí ve vzduchu, tak mohou při vdechování proniknout až do plic. Tkáň pak má snahu cizorodý prvek rozložit a spustí k tomu odpovídající procesy. Výsledkem je zánětlivá reakce, která přetrvává ještě dlouho potom, co jste s azbestem pracovali. Vdechování azbestových vláken kvůli tomu může stát za propuknutím zhoubných i nezhoubných onemocnění.

Je nutné zdůraznit, že riziko pro člověka představuje pouze vdechování azbestového prachu! Ten se uvolňuje při manipulaci s materiálem obsahujícím azbest. Není však nutné azbestové materiály odstraňovat za každou cenu, pokud se nedrolí a vlákna se neuvolňují. Když zabráníte poškození azbestového výrobku např. zakrytím nebo natřením, tak ho můžete nechat na místě.

Kvůli uvedenému riziku jsou pro práce s azbestem stanovená velmi přísná pravidla. V obecné rovině práce s azbestem **zakazuje zákon č. 309/2006 Sb.** o požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci.

Legislativní změna

Směrnice Rady (EU) 2023/2668 je předpis Evropského parlamentu a Rady, který mění dřívější směrnici 2009/148/ES o ochraně zaměstnanců před riziky při práci s azbestem. Pro členské státy je směrnice závazná, proto se promítla i do naší legislativy, kam přinesla nové povinnosti. Jejich smyslem je zajistit orgánům ochrany veřejného zdraví informovanost o manipulaci s azbestem, aby mohly zkontrolovat, zda neodborná manipulace s azbestem neohrožuje zdraví lidí.

Nově se povinnosti netýkají jen zaměstnavatelů a právnických osob, ale taky fyzických osob jako jsou sami stavebníci nebo zhotovitelé stavby. Všichni mají povinnost hlásit práci s azbestem orgánu ochrany veřejného zdraví (Krajské hygienické stanici). Z novely zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví vyplývá, že změny budou účinné od 1. 1. 2026.

Pozitivní zprávou je, že práce s azbestem se pouze ohlašují. Rozhodnutí se nevydává, takže není nutné čekat na povolení a práce lze zahájit ihned.

Jak se nová úprava dotkne majitelů střech s azbestovou krytinou?

Na krajskou hygienickou stanici musíte nahlásit každou výměnu krytiny, která obsahuje azbest. I kdyby to bylo na drobné stavbě na vašem pozemku, včetně střechy na králíkárně. Nahlášení musí proběhnout nejméně tři dny před zahájením prací s azbestem.

Výjimkou jsou pouze práce s ojedinělou a krátkodobou expozicí podle vyhlášky č. 394/2006 Sb., které není třeba hlásit. Myšleny tím jsou občasné udržovací práce, kdy se pracuje pouze s celistvými a nedrolivými materiály, ve kterých je azbest pevně zakotvený v pojivu. Bez ohlášení tak můžete např. provést uzavření povrchu materiálu s azbestem nátěrem.

Jak na problematiku azbestu nahlíží stavební zákon

Dle stavebního zákona č. 283/2021 Sb., je povolení vyžadované vždy, jedinou výjimkou jsou drobné stavby a změny využití území. V odst. 1 písm. d) přílohy č. 1 stavebního zákona se uvádí:

" Drobnými stavbami jsou udržovací práce, jejichž provedení nemůže negativně ovlivnit zdraví osob, požární bezpečnost, stabilitu, vzhled stavby, životní prostředí nebo bezpečnost při užívání a nejde o udržovací práce na stavbě, která je kulturní památkou. "

Protože však práce s azbestem mohou negativně ovlivnit zdraví lidí a životní prostředí, je třeba je ohlásit příslušnému stavebnímu úřadu. Podle společného stanoviska Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva životního prostředí k problematice azbestu ve vztahu k údržbě dokončené stavby, z února 2025, je možné nahrazování azbestové střešní krytiny za jinou vnímat jako údržbu, která nevyžaduje povolení odstranění stavby podle § 247 odst. 1 stavebního zákona. Ale platí to jen tehdy, když průběh prací svým charakterem naplní výše uvedenou citaci ze zákona.

Konečné rozhodnutí v konkrétním případě, zda se jedná o udržovací práce nebo již dochází ke změně dokončené stavby či k odstranění stavby, které už vyžadují povolení podle stavebního zákona, je vždy na posouzení příslušného stavebního úřadu.

Praktické rady pro údržbu a opravy soukromého majetku s obsahem azbestu

1. Pracovní prostor by měl zamezit kontaminaci okolí:

ohradte prostor

nádoby, pytle, kontejner na odpad umístěte v pracovním prostoru nebo v jeho těsné blízkosti

všechny potřebné věci si připravte do pracovního prostoru, abyste zbytečnými pochůzkami nekontaminovali okolní prostor

v pracovním prostoru nejezte, nepijte a nekuřte

neopouštějte pracovní prostor v osobních ochranných pracovních prostředcích

2. Postup odstraňování azbestu:

při práci by nemělo dojít k narušení materiálů, aby se do prostoru neuvolňovala azbestová vlákna

používejte ruční nářadí, vyhýbejte se bruskám a podobným nástrojům, které by mohly způsobit narušení materiálu s azbestem

materiál s obsahem azbestu zvlhčujte speciálním fixačním postřikem, nebo alespoň vodou se saponátem, což sníží riziko uvolňování azbestových vláken

práci by mělo dělat co nejméně lidí a co nejrychleji

3. Ochranné pomůcky:

vhodnou ochranou dýchacích orgánů určenou pro azbest je např. filtrační polomaska EN 149 FFP3

jednorázová kombinéza s kuklou, vysoké omyvatelné boty a rukavice

4. Odstraňování materiálu s azbestem:

materiál opatrně vkládejte do označených plastových pytlů

nevytlačujte při zavírání z pytlů prudce vzduch, aby se prach nedostal ven

pytle pečlivě uzavřete a vložte do dalších průhledných pytlů z tuhého plastu

větší předměty, které se nevejdou do pytlů, uchovejte neporušené a celé je zabalte do dvou vrstev polyethylenu

zajistěte bezpečné skladovací místo pro zabalený odpad

odpad předejte oprávněné firmě, která má povoleno podnikání v oblasti nakládání s nebezpečnými odpady nebo organizaci oprávněné k převzetí odpadu podle zákona o odpadech

5. Úklid pracovního prostoru:

vysbírejte veškeré úlomky odstraňovaného materiálu

používejte jen ty způsoby čištění, které potlačují prašnost – největší chybou by bylo prostor zametat!

6. Závěrečná fáze:

umyjte boty a odložte je na kraji pracovního prostoru

odložte rukavice, jednorázovou kombinézu svlečte a obraťte naruby – postupujte opatrně jako s materiálem kontaminovaným azbestovým prachem

filtrační masku odložte jako poslední

opláchněte se a umyjte

Jak dopravit NEBEZPEČNÝ ODPAD na skládku?

Po dokončení prací je odpad uložen v pytlích nebo jinak zabezpečen v big-bagu nebo na paletě např. pevně omotaný fólií. Po naložení azbestu do přepravního prostředku se z něj stává odpad. NEBEZPEČNÝ ODPAD smí převážet jen dopravce, který má tuto činnost živnostenské oprávnění.

Co se děje potom

Zákon č. 541/2020 Sb. o odpadech uvádí, že odpady obsahující azbestová vlákna nebo azbestový prach lze ukládat pouze na skládky k tomu určené. Odpady musí být upravené, zabalené, případně po uložení na skládku okamžitě zakryté. Provozovatel skládky je povinen zajistit, aby se částice azbestu nemohly uvolňovat do ovzduší.

Nakládání s tímto nebezpečným stavebním odpadem kontroluje Česká inspekce životního prostředí. Zaměřuje se zejména na správné třídění azbestových odpadů od ostatní stavební sutě. Nesprávné postupy může hodnotit jako přestupek s pokutou ve výši až 25 milionů korun.